УДК 343.3/.7

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-11\(17\)-231-243](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-11(17)-231-243)

Шульженко Надія Володимирівна кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри кримінального права, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, тел.: (097) 180-58-40, e-mail: nevidoma_n@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9961-7574>

Шевчук Наталія Віталіївна студентка II курсу магістратури Інституту прокуратури та кримінальної юстиції, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, тел.: (063) 211-00-88, e-mail: nataliashevchuk355@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-5330-7773>

ЗАГАДКИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: ДВІ СТАТТІ З ОДНАКОВИМ НОМЕРОМ «286-1»

Анотація. Залишається дискусійним питання щодо механізму запровадження кримінальної відповідальності за керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції. Криміналізація цього питання має тривалу та вкрай неоднозначну історію.

Так, 01.07.2020 відповідно Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 № 2617-VIII (далі – Закон про кримінальні проступки) набрала чинності та була включена до Кримінального кодексу України (далі – КК України) стаття за номером «286-1». А вже 03.07.2020 Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»» від 17.06.2020 № 720-IX (далі – Закон про внесення змін до Закону про кримінальні проступки) було виключено вказану статтю із Закону про кримінальні проступки.

Внаслідок цього станом на 17.03.2021 у КК України з'явилося дві статті за номером «286-1»: перша – із назвою «Керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції», а друга – «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння».

Відреагувати на цю ситуацію спробував Комітет з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України, який надав роз'яснення, яким обґрунтовувалася правомірність виключення статті під номером «286-1» з КК України шляхом прийняття Закону про внесення змін до Закону про кримінальні проступки.

Автори цієї статті не погоджуються із зазначеною позицією та вважають її такою, що суперечить положенням частин 2, 6 статті 3 КК України, відповідно до яких закони України про кримінальну відповідальність, прийняті після набрання чинності цим Кодексом, включаються до нього після набрання ними чинності, а зміни до законодавства України про кримінальну відповідальність можуть вноситися виключно законами про внесення змін до КК України. З огляду на це, авторами обґрунтовується необхідність прийняття нового закону про виключення статті за номером «286-1» із КК України, а не із Закону про кримінальні проступки. В майбутньому це дозволить уникнути неоднакового застосування судами законодавства України при розгляді відповідних кримінальних проваджень.

Ключові слова: стаття номер «286-1»; керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції; кримінальна відповідальність; адміністративна відповідальність.

Shulzhenko Nadiia Volodumirivna PhD in Law, Associate Professor, Assistant of the Department of Criminal Law № 1, Yaroslav Mudryi National Law University, Pushlins'ka St., 77, Kharkiv, 61024, tel.: (097) 180-58-40, e-mail: nevidoma_n@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9961-7574>

Shechuk Nataliia Vitaliivna Second-Year Master's Student at the Institute of Prosecutor's Office and Criminal Justice, Yaroslav Mudryi National Law University, Pushlins'ka St., 77, Kharkiv, 61024, tel.: (063) 211-00-88, e-mail: nataliashevchuk355@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-5330-7773>

MYSTERIES OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE: TWO ARTICLES WITH THE SAME NUMBER "286-1"

Abstract. The question of the mechanism of criminal liability for driving under the influence of alcohol, drugs or other intoxicants or under the influence of medicines that reduce attention and speed of reaction remains debatable. The criminalization of this issue has a long and extremely ambiguous history.

Thus, on July 01st, 2020 in accordance with the Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Simplification of Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses” dated November 22nd, 2018 № 2617-VIII (hereinafter - the “Law on Criminal Offenses”) entered into force and was included in the Criminal Code of Ukraine (hereinafter - the “CC of

Ukraine”) article number “286-1”. And already on July 03rd, 2020 the Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine in connection with the adoption of the Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Simplification of Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses”” of June 17th, 2020 № 720-IX (hereinafter - the “Law on Amendments to the Law on Criminal Offenses”), this article was excluded from the Law on Criminal Offenses.

As a result, on March 17th, 2021 two articles appeared under the CC of Ukraine under the number “286-1”: the first - entitled “Driving under the influence of alcohol, drugs or other intoxicants or under the influence of medicines that reduce attention and speed of reaction”, and the second - “Violation of traffic safety rules or operation of transport by the persons driving vehicles in a state of intoxication”. The Committee on Law Enforcement Activities of the Verkhovna Rada of Ukraine tried to respond to this situation, providing clarification, which substantiated the legality of the exclusion of the article number “286-1” from the CC of Ukraine by adopting the Law on Amendments to the Law on Criminal Offenses.

The authors of this article do not agree with this position and consider it to be contrary to the provisions of parts 2, 6 of article 3 of the CC of Ukraine according to which the laws of Ukraine on criminal liability, adopted after the entry into force of this Code, are included in it after their entry into force, and changes to the legislation of Ukraine on criminal liability may be made only by laws amending the CC of Ukraine. In view of this, the authors substantiate the need to adopt a new law on the exclusion of the article number “286-1” from the CC of Ukraine, and not from the Law on Criminal Offenses. In the future, this will avoid the unequal application of the legislation of Ukraine by courts when considering the relevant criminal proceedings.

Keywords: article number “286-1”; driving under the influence of alcohol, drugs or other intoxicants or under the influence of medicines that reduce attention and speed of reaction; criminal liability; administrative liability.

Постановка проблеми. Встановлення відповідальності за керування у нетверезому стані є доволі дискусійним питанням. Так, деякі науковці та політики вважають, що це виключна сфера регулювання адміністративного права, інші – що за це необхідно передбачити кримінальну відповідальність. Згідно даних Національної поліції України за період з 01.01.2020 р. по 31.12.2020 р. через керування транспортним засобом у стані сп’яніння було спричинено 4522 ДТП, в результаті яких 103 особи загинуло, а 1554 особи було травмовано. У період із 01.01.2021 по 28.02.2021 водіями в нетверезому стані було спричинено 692 ДТП, внаслідок чого 10 осіб загинуло, 111 осіб травмовано [1]. Така статистика свідчить про неефективність застосування адміністративної відповідальності (ст. 130 КУпАП) як превентивного механізму, а також про неефективність накладених стягнень – тільки близько

10% штрафів сплачуються [2, с. 161]. Тому видається доцільним запровадження кримінальної відповідальності у цій сфері. Проте, криміналізація повинна бути системною, а не проводитися із порушенням законодавчої процедури: станом на 17.03.2021 у Кримінальному кодексі України з'явилося дві статті з однаковим номером «286-1».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням запровадження кримінальної та адміністративної відповідальності в сфері керування у нетверезому стані присвятили свої наукові праці В. А. Мисливий, О. В. Острогляд, О. В. Проценко, А. В. Філіппов, М. І. Хавронюк, О. Г. Юшкевич. Проте, досі залишається невирішеною проблема застосування ст. 286-1 Кримінального кодексу України з огляду на непослідовні законодавчі зміни.

Мета статті – дослідження історії запровадження кримінальної відповідальності за керування у нетверезому стані та вирішення питання чому у Кримінальному кодексі України (далі – КК України) дві статті з однаковим номером 286-1.

Виклад основного матеріалу. Криміналізація відповідальності за керування транспортними засобами у стані алкогольного наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом відповідних лікарських препаратів має неоднозначну історію запровадження.

Так, проектом Закону від 10.12.2014 № 1373 (далі – Проект № 1373) було передбачено доповнити КК України від 05.04.2001 р. № 2341-III ст. 286-1, яка встановлює відповідальність за керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин [3]. У пояснювальній записці автори Проекту № 1373 зазначали, що необхідність прийняття ст. 286-1 КК України викликана, зокрема тим, що Україна займає першість за смертністю та травматизмом на дорогах, а діюча система штрафів є неефективною. Прийняття Проекту № 1373 дозволить підвищити рівень безпеки на дорогах України, сприятиме зменшенню кількості дорожньо-транспортних пригод та збереженню життів на дорогах [4].

У висновку Головного науково-експертного управління Верховної Ради України (далі – ВРУ) від 02.06.2015 до Проекту № 1373 (доопрацьованого) від 02.02.2015 р. було зазначено про доцільність відхилення цього проекту у першому читанні, зокрема, із наступних підстав. По-перше, керування транспортним засобом в стані сп'яніння без настання шкідливих наслідків не досягає рівня суспільної небезпеки, достатньої для визнання таких дій злочином. По-друге, порушення передбачені ч. 2 ст. 268-1 КК України не можуть бути причиною тяжких наслідків. Безпосередньою причиною настання суспільно-небезпечних наслідків за участю транспортних засобів, як правило, є порушення конкретних правил безпеки дорожнього руху, а не власне перебування за кермом у стані сп'яніння. Окрім цього, випадки заподіяння

потерпілому смерті, тяжких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень внаслідок порушення правил безпеки дорожнього руху уже передбачені статтею 286 КК України. По-третє, криміналізація таких дій як керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного сп'яніння, наркотичного чи іншого сп'яніння, та виключення таких діянь зі ст. 130 КУпАП є недостатньо науково обґрунтованим [5]. Висновок про відхилення Проєкту № 1373 було надано Головним комітетом з підготовки і попереднього розгляду ВРУ – Комітетом з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. Таким чином, Проєкт № 1373 був знятий з розгляду 03.10.2017 р.

04.09.2017 р. на розгляд ВРУ суб'єктами законодавчої ініціативи було внесено проєкт Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання смертності на дорогах» від 04.09.2017 р. № 7064 (далі – Проєкт № 7064). Проєктом № 7064 пропонувалося доповнити КК України ст. 286-1: «Стаття 286-1. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів» [6].

Цією статтею передбачалося позбавлення права керування транспортними засобами, а також посилення кримінальної відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів.

У висновку Головного науково-експертного управління ВРУ від 12.03.2018 р. знову було зазначено про доцільність відхилення Проєкту № 7064 у першому читанні. У висновку зауваження стосувалися:

1. юридичної конструкції ст. 286-1 КК України;
2. розширення об'єктивної сторони злочинів, передбачених ч. 2, 3 ст. 286-1 КК України (закон зазвичай не передбачає кримінальної відповідальності лише за те, що особа вчинила певні дії у стані алкогольного сп'яніння, оскільки за відсутності істотної шкоди від таких дій законом за їх вчинення встановлюється не кримінальна, а адміністративна відповідальність);
3. недосягнення рівня суспільної небезпеки, достатнього для визнання таких дій злочином;
4. застосування позитивного позбавлення права керування транспортним засобом (може призвести до втрати водіями-професіоналами права на працю) тощо.

Незважаючи на висновок від 12.03.2018 р., Проєкт № 7064 було прийнято за основу в першому читанні 04.07.2018 [7].

Лише Законом про проступки від 22.11.2018 № 2617-VIII, який набрав чинності 01.07.2020, КК України було доповнено ст. 286-1 наступного змісту:

«**Стаття 286-1.** Керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції

1. Керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, а також передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, або відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку медичного освідчування на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, а так само вживання водієм транспортного засобу після дорожньо-транспортної пригоди за його участю алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до офіційно затвердженого складу аптечки або призначені медичним працівником), або після того, як транспортний засіб був зупинений на вимогу поліцейського, до проведення уповноваженою особою медичного освідчування з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого медичного освідчування –

караються штрафом від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно, –

караються штрафом у розмірі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права керування транспортними засобами на строк від двох до трьох років» [8].

Слід зазначити, що у висновку Головного науково-експертного управління ВРУ від 24.05.2018 знову було зазначено про недоцільність доповнення КК України ст. 286-1, зокрема, із наступних підстав. По-перше, бажаючи уникнути кримінальної відповідальності за статтею 286-1 КК України (у редакції проекту) винні особи можуть частіше вдаватися до втечі від працівників поліції, які намагались їх зупинити, і, в результаті таких дій, частіше створюватимуть аварійні ситуації на дорогах. По-друге, таке доповнення, з одного боку, суттєво підвищить корупційні ризики під час виявлення фактів пияцтва за кермом, оскільки винні особи будуть готові надати неправомірну вигоду в значному розмірі, щоб уникнути кримінальної відповідальності, а, з іншого боку, створить умови для зловживання працівниками поліції своїми повноваженнями під час виявлення цих фактів [9].

Порівнюючи ст. 130 КУпАП (у редакції на момент прийняття Закону про проступки) та ст. 286-1 КК України (у редакції Закону про проступки)

вбачається, що норми ст. 130 КУпАП в певній частині є більш суворими, наприклад, щодо позбавлення права керування на строк до 10 років і щодо можливого оплатного вилучення транспортного засобу. Фінансові втрати приблизно співрозмірні. Навіть поверхневий аналіз норм ст. 130 КУпАП та ст. 286-1 ККУ дає можливість зробити висновок, що законодавець пішов шляхом звичайного переміщення норми з одного кодексу до іншого або простіше – зайнявся «копіюванням» без ґрунтовного аналізу. Зрозуміло, що для більш системних змін потрібне втручання і до Загальної частини КК України [2, с. 165].

16.02.2021 р. було прийнято ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху» від 16.02.2021 № 1231-IX (далі – Закон № 1231-IX). Цим Законом передбачалося доповнити ст. 286-1 КК України таким змістом:

«Стаття 286-1. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння

1. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження, –

караються позбавленням волі на строк до трьох років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від трьох до п'яти років.

2. Ті самі діяння, вчинені в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, якщо вони заподіяли потерпілому тяжке тілесне ушкодження, –

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від п'яти до восьми років.

3. Діяння, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, якщо вони спричинили смерть потерпілого, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від п'яти до десяти років.

4. Діяння, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, якщо вони спричинили загибель кількох осіб, –

караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк від семи

до десяти років» [10].

У зв'язку з цим, станом на 17.03.2021 у КК України з'явилося дві статті з однаковим номером «286-1». Одна із яких має назву «Керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції», а інша – «Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння». Як наслідок виникає питання – як таке могло статися?

Роз'яснення з цього питання було надано Комітетом з питань правоохоронної діяльності ВРУ від 18.03.2021 [11]. У роз'ясненні зазначається, що з 03.07.2020 ст. 286-1 КК України («Керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції») була виключена. Таким чином, 17.03.2021 КК України доповнено новою ст. 286-1 («Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння»), яка підлягає застосуванню в редакції Закону № 1231-IX. Слід зазначити, що відповідно до ст. 21 ЗУ «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.1995 № 116/95-ВР комітети хоча мають право надавати роз'яснення щодо застосування положень законів України, проте ці роз'яснення не мають статусу офіційного тлумачення [12]. Відповідно, роз'яснення комітету не є підставою втручання у текст закону.

Як зазначено вище, 01.07.2020 р. відбулося набрання чинності Законом про проступки, який доповнив КК України ст. 286-1. Проте 17.06.2020 ВРУ було прийнято Закон про внесення змін до Закону про кримінальні проступки від 17.06.2020 № 720-IX [13]. Ним було виключено, зокрема, пп. 171 Закону про проступки, який і доповнював КК України ст. 286-1. Закон про внесення змін набрав чинності 03.07.2020. Тобто ст. 286-1, якою було доповнено КК України Законом про проступки, була виключена на підставі Закону про внесення змін.

Думається, що роз'яснення ВРУ від 18.03.2021 суперечить КК України, зокрема ч. 2 ст. 3 – закони України про кримінальну відповідальність, прийняті після набрання чинності цим Кодексом, включаються до нього після набрання ними чинності, з огляду на наступне. 01.07.2020 ст. 286-1 набрала чинності та була включена до КК України відповідно до Закону про проступки. А Закон про внесення змін, яким було передбачено виключити ст. 286-1, набрав чинності 03.07.2020, тобто після того, як ця стаття стала частиною КК України. Таким чином, ВРУ необхідно було прийняти новий закон про виключення ст. 286-1 із КК України, а не із Закону про проступки. Цього зроблено не було. Тому ст. 286-1 не була виключена із КК України.

Як наслідок, станом на 17.03.2021 у КК України опинилося дві статті з однаковим номером, а в подальшому (19.03.2021) – безпідставно ВРУ було виключено ст. 286-1 у редакції Закону про проступки.

На нашу думку, є потреба щодо нагальної розробки та прийняття Закону про внесення змін до КК України щодо скасування ст. 286-1 в редакції Закону про проступки. Це дозволить уникнути в майбутньому неоднакового застосування судами закону при розгляді конкретних кримінальних проваджень. На вимозі «якості закону» неодноразово звертав увагу Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), зокрема у справі «Щокін проти України» (заяви № 23759/03 та № 37943/06, п. 50, 51) зазначив, «..верховенство права, один із основоположних принципів демократичного суспільства, притаманний усім статтям Конвенції. Таким чином, питання, чи було дотримано справедливого балансу між загальними інтересами суспільства та вимогами захисту основоположних прав окремої особи, виникає лише тоді, коли встановлено, що оскаржуване втручання відповідало вимозі законності і не було свавільним (див. рішення у справі «Ятрідіс проти Греції» (Jatridis v. Greece) № 31107/96, пункт 58, ЄСПЛ 1999-II). П. 51 Говорячи про «закон», стаття 1 Першого протоколу до Конвенції посиляється на ту саму концепцію, що міститься в інших положеннях Конвенції (див. рішення у справі «Шпачек s.r.o.» проти Чеської Республіки» (<...>), № 26449/95, пункт 54, від 9 листопада 1999 року). Ця концепція вимагає, перш за все, щоб такі заходи мали підстави в національному законодавстві. Вона також відсилає до якості такого закону, вимагаючи, щоб він був доступним для зацікавлених осіб, чітким та передбачуваним у своєму застосуванні (див. рішення у справі «Бейелер проти Італії» (Beyeler v. Italy), № 33202/96, пункт 109, ЄСПЛ 2000-I)» [15]. Також у справі «Новік проти України» (Заява № 48068/06)

у п. 19. вказав «Більше того, слід зазначити, що коли йдеться про позбавлення свободи, надзвичайно важливою умовою є забезпечення загального принципу юридичної визначеності. Вимога «якості закону» у розумінні пункту 1 статті 5 Конвенції означає, що коли національний закон передбачає можливість позбавлення свободи, такий закон має бути достатньо доступним, чітко сформульованим і передбачуваним у своєму застосуванні – для того, щоб виключити будь-який ризик свавілля (див. «Барановський проти Польщі» (Baranowski v. Poland), заява № 28358/95, пп. 50-52, ECHR 2000-III; та «Худойоров проти Росії» (Khudoyorov v. Russia), № 6847/02, п. 125, ECHR 2005-X (витяги))[16] та у справі «Олександр Волков проти України» (Заява № 21722/11) у п. 169 вказано «...«згідно із законом» вимагає, по-перше, щоб оскаржуваний захід мав певне підґрунтя у національному законодавстві; він також стосується якості закону, про який йдеться, вимагаючи, щоб він був доступний для зацікавленої особи, яка, окрім того, повинна мати можливість передбачити наслідки його дії щодо себе, та відповідав принципів верховенства права (див., серед інших джерел, рішення від 25 березня 1998 року у справі «Копп проти Швейцарії» (Kopp v. Switzerland), п. 55, Reports of Judgments and Decisions 1998-II) [17].

Також слід сказати, що встановлення адміністративної/кримінальної

відповідальності за керування у нетверезому стані не є новелою у законодавстві європейських країн. Особливістю такої відповідальності є, зокрема, великі суми штрафів. Наприклад, у Великобританії сума штрафу за водіння в нетверезому стані сягає 7000 фунтів стерлінгів (приблизно 269979 грн (залежно від діючого курсу)) [14]. Як наслідок, показник кількості ДТП у Великобританії є одним із найменших у Європі [18].

Висновки. Запровадження кримінальної відповідальності за керування у нетверезому стані є ефективним з огляду на можливе зменшення кількості ДТП. Проте внесення змін та доповнень до КК України має бути систематизованим і послідовним та відповідати вимозі юридичної визначеності як складовій конституційного принципу верховенства права (ч.1 ст. 8 Конституції України).

Література:

1. Статистика ДТП в Україні: вебсайт. URL: <http://patrol.police.gov.ua/statystyka/> (дата звернення 30.03.2021).
2. Острогляд О.В. Кримінальна відповідальність за керування транспортним засобом в стані сп'яніння: впровадження та зарубіжний досвід. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал*. 2019. № 7 (19). С. 160-168.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за керування транспортним засобом або судном особою, яка перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння: проєкт Закону від 10.12.2014 № 1373 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52837(дата звернення 30.03.2021).
4. Пояснювальна записка до проєкту закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за керування транспортним засобом або судном особою, яка перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння» від 10.12.2014 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52837(дата звернення 30.03.2021).
5. Висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України від 02.06.2015 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52837(дата звернення 30.03.2021).
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання смертності на дорогах: проєкт Закону від 04.09.2017 № 7064 URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62453 (дата звернення 30.03.2021).
7. Про прийняття за основу проєкту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання смертності на дорогах: Постанова від 04.07.2018 № 2487-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2487-19> (дата звернення 30.03.2021).
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон від 22.11.2018 № 2617-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2617-19/ed20201230> (дата звернення 30.03.2021).
9. Висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України від 24.05.2018 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=7279-%D0%B4&skl=9 (дата звернення 30.03.2021).

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху: Закон від 16.02.2021 № 1231-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/1231-20> (дата звернення 30.03.2021).
11. Роз'яснення щодо окремих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху» № 1231-IX від 16.02.21 року: Роз'яснення від 18.03.2021 № 04-27/3-2021/97637 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v7637450-21> (дата звернення 30.03.2021).
12. Про комітети Верховної Ради України: Закон від 04.04.1995 № 116/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/116/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 30.03.2021).
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»: Закон від 17.06.2020 № 720-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/720-20> (дата звернення 30.03.2021).
14. Законодавче регулювання кримінальної та адміністративної відповідальності за керування у нетверезому стані в європейських країнах: інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28945.pdf> (дата звернення 30.03.2021).
15. Рішення ЄСПЛ «Щокін проти України» (Заяви № 23759/03 та № 37943/06) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858#Text
16. Рішення ЄСПЛ «Новік проти України» (Заява № 48068/06) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_442#Text
17. Рішення ЄСПЛ «Олександр Волков проти України» (Заява № 21722/11) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_947#Text
18. Инфокарты транспортной статистики: ЕЭК ООН URL: https://unece.org/DAM/trans/doc/2020/wp6/_Infocards_RUS.pdf (дата звернення 30.03.2021).

References:

1. Statystyka DTP v Ukraini: vebсайт [Accident statistics in Ukraine: website]. patrol.police.gov.ua. Retrieved from <http://patrol.police.gov.ua/statystyka/> [in Ukrainian].
2. Ostroghljad O.V. (2019) Kryminaljna vidpovidalnistj za keruvannja transportnym zasobom v stani sp'janinnja: vprovadzhennja ta zarubizhnyj dosvid [Criminal liability for driving while intoxicated: introduction and international experience]. *Naukovo-informacijnyj visnyk Ivano-Frankivskogo universytetu prava imeni Korolja Danyla Ghalyc'kogho: Zhurnal – Scientific and informational bulletin of Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi*, 7 (19), 160-168 [in Ukrainian].
3. Pro vnesennja zmin do dejakych zakonodavchykh aktiv Ukrajiny shhodo vstanovlennja kryminalnojji vidpovidalnosti za keruvannja transportnym zasobom abo sudnom osoboju, jaka perebuvaje u stani alkogholnogho, narkotychnogho chy inshogho sp'janinnja: projekt Zakonu vid 10.12.2014 № 1373 [Draft Law “On modification of some legislative acts of Ukraine concerning the establishment of criminal liability for driving of the vehicle or a ship by a person who is in a state of alcohol, drugs or other intoxication” from December 10, 2014, № 1373]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52837 [in Ukrainian].
4. Poiasnuvalna zapyska do proiektu zakonu “Pro vnesennja zmin do deiakych zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo vstanovlennja kryminalnojji vidpovidalnosti za keruvannja transportnym zasobom abo sudnom osoboju, jaka perebuvaje u stani alkoholnoho, narkotychnogho chy inshogho spianinnja” vid 10.12.2014 [Explanatory note to the draft law “On Amendments to

some legislative acts of Ukraine concerning the establishment of criminal liability for driving a vehicle or a ship by a person who is in a state of alcohol, drugs or other intoxication” from December 10, 2014]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52837 [in Ukrainian].

5. Vysnovok Gholovnogho naukovo-ekspertnogho upravlinnja Verkhovnoji Rady Ukrainy vid 02.06.2015 [Conclusion of the Main Scientific and Expert Department of the Verkhovna Rada of Ukraine from June 02, 2015]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=52837 [in Ukrainian].

6. Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo zapobighannja smertnosti na doroghakh: projekt Zakonu vid 04.09.2017 № 7064 [Draft Law “On amendments to some legislative bodies of Ukraine to prevent road deaths” from September 04, 2017 № 7064]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62453 [in Ukrainian].

7. Pro prynjattja za osnovu proektu Zakonu Ukrainy pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo zapobighannja smertnosti na doroghakh: Postanova vid 04.07.2018 № 2487-VIII [Resolution “On adoption as a basis of the draft law of Ukraine on amendments to some legislative acts of Ukraine to prevent road deaths” from September 04, 2018 № 2487-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2487-19> [in Ukrainian].

8. Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo sproshhennja dosudovogho rozsliduvannja okremykh kategorij kryminalnykh pravoporushenj: Zakon vid 22.11.2018 № 2617-VIII [Law of Ukraine “On modification of some legislative acts of Ukraine concerning increase in pre-judicial investigation of separate categories of criminal offenses” from November 22, 2018]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2617-19/ed20201230> [in Ukrainian].

9. Vysnovok Gholovnogho naukovo-ekspertnogho upravlinnja Verkhovnoji Rady Ukrainy vid 24.05.2018 [Conclusion of the Main Scientific and Expert Department of the Verkhovna Rada of Ukraine from May 24, 2018]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=7279-%D0%B4&skl=9 [in Ukrainian].

10. Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo posylennja vidpovidalnosti za okremi pravoporushennja u sferi bezpeky dorozhnjogho rukhu: Zakon vid 16.02.2021 № 1231-IX [Law of Ukraine “On modification of some legislative acts of Ukraine concerning strengthening of responsibility for separate offenses in the field of road safety” from February 16, 2021]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/1231-20> [in Ukrainian].

11. Roz’jasnennja shhodo okremykh polozhenj Zakonu Ukrainy “Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo posylennja vidpovidalnosti za okremi pravoporushennja u sferi bezpeky dorozhnjogho rukhu” № 1231-IX vid 16.02.21 roku: Roz’jasnennja vid 18.03.2021 № 04-27/3-2021/97637. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v7637450-21> [in Ukrainian].

12. Pro komitety Verkhovnoji Rady Ukrainy: Zakon vid 04.04.1995 № 116/95-VR. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/116/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

13. Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy u zv’jazku z prynjattjam Zakonu Ukrainy “Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo sproshhennja dosudovogho rozsliduvannja okremykh kategorij kryminalnykh pravoporushenj”: Zakon vid 17.06.2020 № 720-IX. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/720-20> [in Ukrainian].

14. Zakonodavche rehuljuvannja kryminaljnoji ta administratyvnoji vidpovidalnosti za keruvannja u netverezomu stani v jevropejsjkykh krajinakh: informacijna dovidka, pidghotovlena Jevropejsjkyhm informacijno-doslidnyckym centrom na zapyt narodnogho deputata Ukrainy.

.zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28945.pdf> [in Ukrainian].

15. Rishennia YeSPL «Shchokin proty Ukrainy» (Zaiavy № 23759/03 ta № 37943/06) [Case of Shchokin v. Ukraine (Applications nos. 23759/03 and 37943/06)]. (n.d). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858#Text [in Ukrainian].

16. Rishennia YeSPL «Novik proty Ukrainy» (Zaiava № 48068/06) [Case of Novik v. Ukraine (Applications nos. 48068/06)] (n.d). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_442#Text [in Ukrainian].

17. Rishennia YeSPL «Oleksandr Volkov proty Ukrainy» (Zaiava № 21722/11) [Case of Oleksandr Fedorovich Volkov v. Ukraine (Applications nos. 21722/11)] (n.d). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_947#Text [in Ukrainian].

18. Infokartyi transportnoy statistiki: EEK OON. *unece.org*. Retrieved from https://unece.org/DAM/trans/doc/2020/wp6/_Infocards_RUS.pdf [in Russian].